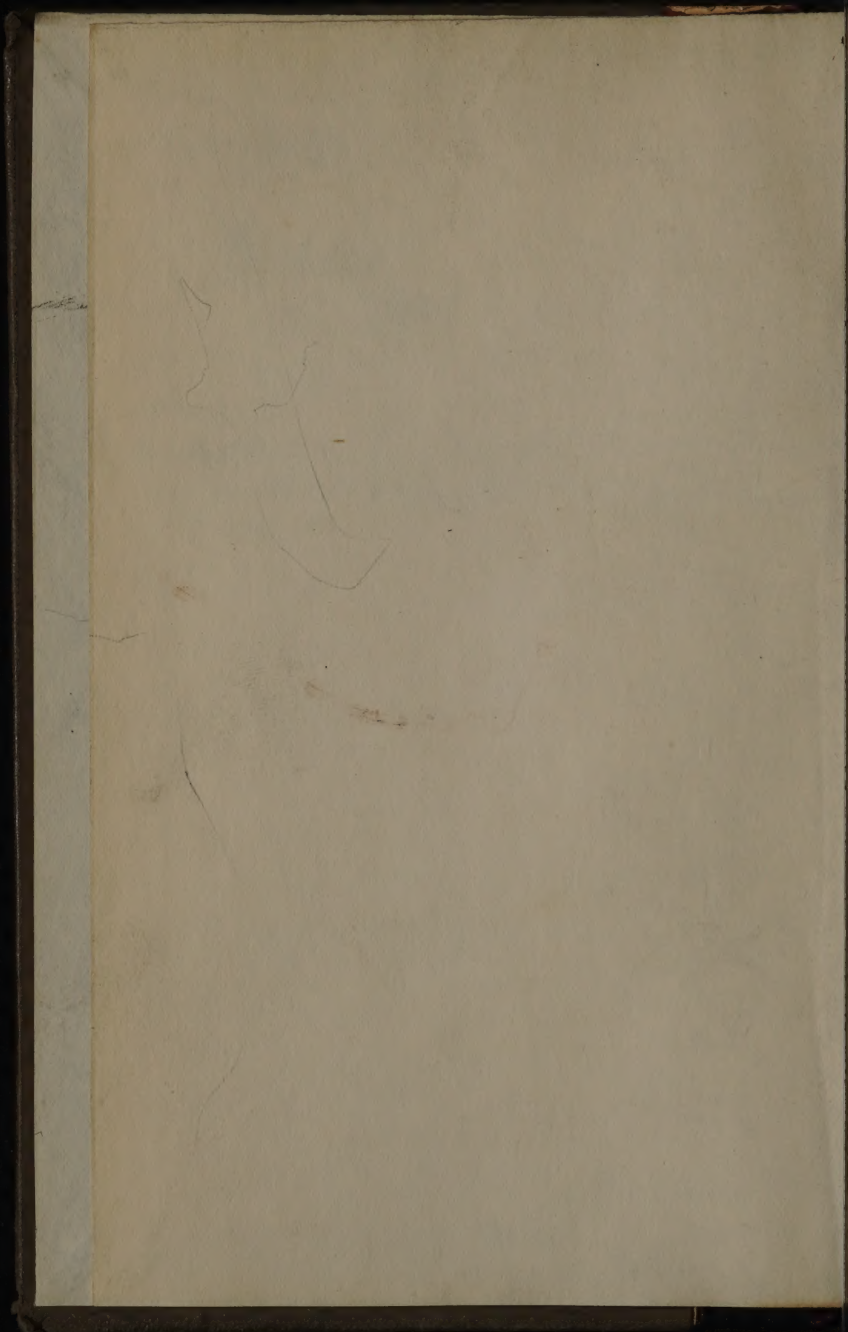

VITÆ RENATI CARTESII,

SVMMI PHILOSOPHI COMPENDIVM.

Authore PETRO BORELLO, *Medico Regio.*

PARISIIS,
Apud { IOANNEM BILLAINE, sub signo S. Augustini. ET Viduam MATHVRINI DVPVIS, sub signo Coronæ Aureæ. } viâ Iacobæâ.

M. DC. LVI.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

DOM. DOMINO,

PAVLO PELLISSONIO

FONTANERIO,

CONSILIARIO, ET SECRETARIO Regis, Domus & Coronæ Franciæ.

P. BORELLVS MED.

S. P. D.

CVM me penè à pueritia insigni beneuolentia prosequi, plurimisque tibi deuincire officiis dignatus sis, ingratus audiam sanè ni meæ erga te obseruantiæ monumentum aliquod relinquam. Patere igitur vir clarissime opusculum hoc, maioris expromissorem, tuo nomini dicari. Non ego hic, vt mos

est, huius generis Epistolarum, de laudibus tuis dicere aggrediar, quas & tibi parum gratas, & omnibus notas, certò scio. Hoc tantum præsentibus posterisque testatum Velim, me tuorum beneficiorum nusquam immemorem tibi-bique addictissimum semper futurum. Vale.

RENATI CARTESII VITA.

Authore P. Borellio.

QVÆDAM Exiſtere ingenia, quæ natura inſtar conſpicuorum equidem luminum oſtendat ſed ea ſtatim ab oculis noſtris ſubmoueat, inuidiáque neſcio qua ab altera manu ſubito eripiat quæ ab altera liberaliter conceſſerat, nemo ignorat. Eiuſmodi ingenia pauciſſima vno in ſeculo profert, quare cum maximus Carteſius in eorum numero fuerit, crudele ac ingratum mihi viſum eſt, quod tanti viri vita, nullibi adhuc typis mandaretur, publicique iuris fieret, quare ſtylus licet meus rudis nimium, pro tanta ſit materia, tentare tamen in magnis auſus ſum compendium ſaltem eiusvngulamque illius Leonis vobis exhibere, tanquam integræ vitæ prodromum ſi vobis non ingratum fuerit, ne amplius lux tanta veluti

ſub modio deliteſcat, De illo enim quæ de Pythagora cecinit olim Ouidius dicere meritò poſſumus.

——— iſque licet regione remotus
Mente deos adiit, & quæ natura negabat.
Viſibus humanis, Oculis ea pectoris hauſit.
Cumque animo, & Vigili perſpexerat omnia cura.
In medium diſcenda dabat.

Anno 1596. Magnus ille vir, vitales auras haurire incepit inter pictonum, & armoricorum in gallia gentèm in vrbe Caſtrum E:aldium dicta ex Patre Nobiliſſimo Patriæ ſuæ ſenatore cuius familia antiquiſſima Nobilitate fulgebat, exque ſecunda eius vxore vnicus fuit; non anguſta valde fuit ei domi res, cum ſex aut ſeptem librarum millia pro reditu annuo habuerit.

Ipſemet vitæ ſuæ primordia deſcripſit à pueritia, pag. 3. de methodo vt notauit Claubergius prof. Teutoburg. ad Rhenum, qui ait Cartheſium circa omne ſcibile ſtudium feciſſe, in optimo Collegio, veritatem reperire autumans inter eruditos, ſed ſpe ſua orbatus per nouēnium adfuit antequam quid ſibi faciendum eſſet decerneret.

Vir fuit aſpectu puſillus, vultu benignus, parum ſed optimè loquens, ſanus, ſobrius, Doctrinam ſuam abſcondens, contentionum oſor, ſed admoto vero falſa detegens, iactatorum hoſtis acerrimus, rationem authoritatibus præferens licet iis tamen vteretur; mulierum delectatus eſt colloquio, memoriam aliorum ſæpe optauit vt ipſe teſtatus eſt non enim iactabundus erat; modeſtus tandem adeò fuit vt etiam quæ callebat aſſerere non auderet.

In ſcholis flexiæ educatus fuit & edoctus, & anno ætatis decimo ſeptimo totum curſum ſuum ſeu ſtadium peregerat. figura vultus eius vbique circumfertur, & in Hollandia ac Lutetiæ æri inciſa reperitur. Et quoniam vtraque valebat Mineruà, viros amauit magnanimos ſimul atque prudentes, & eruditos, ſicque fœliciter arma litteris coniungens; occupationibus militaribus etiam minoribus incubuit apud Batauos vbi optima eſt harum rerum ſchola, voluntarieque per triennium belli tulit incommoda omnia abſque vllo ſtipendio, vnicum tantum accepit duplionem quem ſemper in militiæ ſuæ monumentum ſeruare voluit, recuſauit etiam militum præfecturam, quoniam militum officio fungi cupiebat vt ei melius ars illa & labores in-

notescerent bisque *Bredæ obsidioni adfuit*, & in pugna Praguensi, vnde Italiam petiit, visis tamen magnis Tychonis Brahæi machinis, colloquiisque cum eius cognatis institutis.

In italia vero Galileum aliosque claros conuenit viros, indeque ad Gauensem obsidionem iuxta Genuam venit, & tandem in Galliam rediit & in obsidione Rupellensi aliisque militaribus actionibus etiam voluntariè adfuit in illa obsidione Rupellæ, memorandam præstitit actionem, coram Cardinali Barbarino tunc Pontificis nuntio, coramque Card. Berullio, aliisque claris ac ingeniosis viris, qui conuocati erãt vt Dominum Chandou de Nouis Philosophiæ Principiis differentẽ audirent, cũ enim omnium plausus sermone suo habuisset excepto Cartesij, ab illo quid de hoc sermone sentiret petierunt, ille tunc laudato oratoris sermone, cætum non laudauit quod verisimili tantum contenti fuissent & promisit se quamlibet veritatem duodecim, argumentis verisimilibus falsam probaturum, & econtra. quo tentato, mirati sunt remanseruntque stupefacti, quare petentes num modus quidam vitandorum sophismatum extaret, asseruit illis veritatem mathematicè in omnibus rebus iuxta sua

principia de monſtrari poſſe , exoratus tunc fuit vt illa publici iuris faceret quod illis concedere coactus , in Hollandiam ſe ſe contulit vt ea melius digeſta ederet.

Poſtea in Daniam iter facere voluit vbi Stephanus Breſſieus noſter, medicus Chimicus peritiſſimus , & in mechanicis ingenioſiſſimus (qui eum diſcendi cupiditate adierat) eum comitatus eſt ſed ab Imperatoris Cohortibus remoratus fuit in comitatu Hemedenſi hinc Tirolum , & Venetiam adire moliebatur , hincque Caſali obſidioni adeſſe inſtituerat poſt biennium futura tamen erat,quæ oſtendunt illum regni arcana non ignoraſſe.

Sed Amſtelodamum iterum petiit, & inde Lutetiam ſemper cum familiari noſtro Breſſieo vt regis reditui adeſſet. Anno 1648. in Holladia fuit & Lutetiæ à Rege optimis euocatus conditionibus.

Dum Lutetiæ eſſet reditus ſuos annuos ita direxit vt vbicumque liberet per amici manus eos acciperet. Batauiam ergo petiit vbi opera ſua in eremo dilecta egit quorum Elenchum dabimus.

Germaniam, & Pannoniam etiam olim viderat dum veritatem inquireret, vbi Imperatoris coronamento ad fuit.

Cum inter homines veritatem illam,

Democriticam in profundo delitescentem reperire nequiuisset se ad libri mundi suimetque contemplationem conuertens, anatomiæ, chimiæ &c. incubuit vnde admiranda deprompsit, paucos enim libros voluit quoniam non veraces esse sciebat, exceptis Mathematicis solis, quare cum ab amico, Alcmaëris percunctaretur an haberet Bibliothecam, & oraretur vt illi eam ostenderet, ablatà tela, ostendit illi vitulum apertum, en meam inquit Bibliothecam, ô præclarum dictum, sic olim Hipocrates Democritum inter animalia aperta studentem inuenit. Non lucri vel honorum au dignitatum mundanorum desiderio pellectus sed virtutis & veritatis indagaudæ amore Philosophabatur, Pari in hoc cum veteribus animo, ideoque more eorum Peregrinationibus aliquot annos dedit, exercitus, vrbes, & aulas Principum inuisendo. Eius occupationes præcipuè erant circa iudicij siue bonæ mentis æquabilitatem, & methodi necessitatem, in otiis Hybernis contemplationibus Philosophicis incumbebat cum militiam sequeretur, & cum sperasset claue eadem Mathematica & Philosophica aperiri posse, adeo mire naturam cum mathesi coniunxit vt spe suà potitus sit.

Omnes artes & linguas tamen didicerat, omnesque libros breui tempore euoluerat dum veritatem in illis quæreret, etiam superstitiosos & falsos percurrit ne quid intactum remaneret.

In Philosophicis adeo excelluit vt iuxta vota sua quæ semper in animo habuerat Philosophiam restituendi, & ingenium suum reformandi,

Philosophiã planè nouam restituerit veraque principia, & ratiocinandi methodos clarissimas inuenerit, adeo vt opera sua vndiquaque impressa fuerint & à multis præclaris viris publicè professa, & edocta vt nunc Lutetiæ sit vbi variæ sunt priuatæ academiæ in quibus de Philosophia eius tantummodo differitur.

Cum nil dignum apud homines scientiæ suæ inuenisset eremum vt Democritus aliique veri Philosophi elegit sibi iuxta Egmundum in Hollandia ibique Solitarius in villula per 25. Annos remansit, admirãdaque multa meditatione sua detexit.

In Mathematicis vero tantus fuit vt captum superantia fecerit, præcipuè circa conspicilla & specula, vtque cogitata sua probaret vel è glacie, vel ex marmore artificiali nigro Polito, ad portæ magnitudinem, & iuxta desideria & varias figuras,

excauato, opere D. Bressiæi viri ingeniosissimi Specula parabat, cumqne optata vidisset, ea rumpenda curabat, & ex eadem materia alia noua conficiebat.

Coramque eodem Bressiæo opticæ secreto arcano militum cohortem transeuntem ostendit per cubiculum suum, quod valde miratus est, hæc autem procedebant à paruis militum figuris quas abscondebat & speculi ope foras auctas educebat. Cælum fluidum credidit vt reuera est, aër enim solus cælum est nec à nostro differt, ideoque in genesis historia confunditur.

Atomos etiam Democriteos agnouit pro rerum principiis vt optimè comprobauit.

Amicos multos imo innumeros habuit inter quos Cardinalis Barberinus & Berulius. Elizabeth Principissa Bohemiæ, D. Chanut, D. de Clercelier, Mersenus, D. Desargues, D. Holleng, D. de Faber Gubernator Sedanensis Gassendus, Balsacius cui non pœnitendum præstitit officium aduersus Patrem Goulu eius osorem, apud Cardinalem Barbarinum, D. Bressiæus.

Osores tamen & inuidos quosdam habuit quoniam alta Petit liuor, sed optimè scripta eorum refutauit.

Præcipui eius hostes fuere Pater Gibieuf de la Barde Iesuitæ.

Cyriacus Lentulus Profes. Herebornensis qui malè ei obiecit, quod se Deo comparat, cum in Notarum suarum fine dixerit, cum sacris nulla humana comparanda. ait præterea eum de omnibus dubitasse quod falsum est, sed de omnibus quidem vulgarium Philosophorum instar eorum olim dubitauerat antequam Philosophiam reformasset. Eum etiam homuncionem appellat sed eruditus Clauberg. ei optimè reponit, Homuncionem vocas quem naturæ filium cordati vocant quemque Pithagoras vere vocaret Philosophum.

Reuius Vestfrisiæ in Holl. præfectus qui eum magum & atheum vocare ausus est sed sic olim magni omnes viri Magiæ accusati fuerunt quod res captum sciolorum superantes facerent, vt optimè Gabriel Naudæus in Apologia virorum qui de Magia accusati sunt comprobat

Tantæ tamen fuerunt osorum Peripateticorum Professorum facem illam magnam ferre nequeuntium technæ quod lumina. sua parua instar solis obscuraret vt discipulos seditiosè totamque vrbem commouente ad tintinabuli sonitum ab vrbe Vtrecht explodere ausi sint illũ quẽ reges

& Reginæ è longinquo reuocarunt ſinuque ſuo fouerunt.

Morum innocentiâ illum ab omnibus purgauit calumniis ille enim ècontra nullius detrectator, nullique grauis fuit. Iniurias enim memoriæ nunquam ſed obliuioni commiſit, ad Dei admirandam cognitionem per creatorum contemplationem deuenit.

Diſcipulos eius enumerare non minus difficilè eſſet quam eiuſdem admiratores, aſtra vel arenam numerare.

Scripſerunt etiam nonnulla in eum Doctiſſimus Gaſſendus & Roberual eius ſucceſſor digniſſimus, ſed hæc potius veritatis inquirendæ gratia quam odio, Marino Merſeno curioſiſſimo promouente & ciente vt tantos viros ad rara innumera dicenda vt propriæ curioſitati ſatisfaceret obſtringere poſſet.

Tandem vir ille doctrina Clarus, famáque conſpicuus à Chriſtina olim ſuecorum Regina, ab eremo vocatus fuit & ab illa valde dilectus adeò vt illum ſemper ferè diſſerentem audire vellet, quæ non parum eius ſanitati nocuerunt, capite enim aperto ſemper remanens & per totam ferè noctem eà recumbentem de optatis ab illa ſermonem faciens, raro ideò dormiens, in mor-

bum incidit, quem tamen morbum ſolitum quo facilè liberabatur eſſe exiſtimans, neglexit, at cum breui percepiſſet alium eſſe, inflammationemque pulmonis agnoſcens, ſibi venam tundendam curauit ſed ſine fructu & die ſeptima morbi ad ſuperos anima eius corpore relicto diſceſſit, quod comprobat vulgata hæc carmina vera eſſe.

Sero medicina paratur
Cum mala per longas inualuere moras.

Doluere muſæ, totaque literaria reſpublica, doluit valdè erudita regina eique inter regios ſuos parentes tumulum præſcripſerat, ſed Dominus Chanut legatus pro Regis Galliæ gallorumque honore ſumptus ſepulturę faciens, illi ſuperbum conſtruxit tumulum quatuor faciebus conſpicuum Stocholmi, neque inter variæ religionis iaceret viros, illum puerorum cæmetorio collocauit cum inſcriptionibus ſequentibus.

Anterior facies.

D. O. M.

Regnante Chriſtina
Guſtaui primi pronepote

Magni filia
Auorum incæpta, patriosque terminos
Victoriis Nouis promouente
Pacem Demum armis quæsitam
Artibus ornante
Accitis vndique terrarum
Sapientiæ magistris
Ipsa in exemplum futurâ
Renatus Descartes
Ex eremo Philosophica
In lucem & ornamentum aulæ vocatus
post quartum mensem morbo interiit &
sub hoc lapide
Mortalitatem reliquit.
Anno Christi. CIↃIↃCL. Vitæ suæ. LIV.

Secunda, seu posterior facies, talis est.

Christianissimi Regis Ludouici. XIV.
Ludouici Iusti Filij
Henrici magni nepotis
Anna Austriacâ
Optimâ, prudentiss. fortiss. Reginâ
Annos & Regnum Filij Regente,
Legatus ordinarius Petrus Chanut
Hoc monumentum

Ad gloriam Dei bonorum omnium datoris
Gallici nominis honorem
Perpetuam amici Chariss. memoriam
Renati Descartes
Poni Curauit.
Anno 7. ab excessu Ludouici Iusti.

Tertia facies.

RENATVS DESCARTES perronij Dominus &c.

Ex antiqua & Nobili inter pictones & armoricos gente.

In Gallia natus.

Acceptà quantacumque quæ in scholis tradebatur eruditione expectatione sua, votisque minore.

Ad militiam per Germaniam & Panno-niam adolescens profectus.

Et in otiis Hybernis naturæ misteria componens cum legibus matheseos.

Vtriusque arcana eadem claue resera-

ri poſſe auſus eſt ſperare.

Et omiſſis fortuitorum ſtudiis, in villula ſolitarius, prope Egmundum in Hollandia.

Aſſidua XXV. annorum meditatione, auſo potitus eſt.

Hinc orbe toto Celebertimus.

A Rege ſuo conditionibus honorificis euocatus

Redierat ad Contemplationis delitias,

Vnde auulſus, admiratione virtutum, maximæ Reginę,

Quę quidquid vbique Excelluit ſuum fecit,

Gratiſſimus aduenit, Serio eſt auditus, & defletus obiit.

Quarta facies.

NOVERINT POSTERI
Qualis vixerit Renatus
Deſcartes.

Vt cuius doctrinam olim ſuſcipient, mores imitentur poſt inſtauratam à fundamenmentis Philoſophiam,

Apertam ad penetralia naturę mortalibus viam,

Nouam, certam, ſolidam,

Hoc vnum reliquit incertum,

Maior in eo modeſtia eſſet, an ſcientia,

Quæ vera ſciuit, verecunde affirmauit,

Falſa, non Contentionibus; ſed vero admoto refutauit, nullius antiquorum obtrectator, nemini viuentium grauis

Inuidorum criminationes purgauit innocentia morum,

Iniuriam negligens, amicitię tenax quod ſummum tandem eſt.

Ita per creaturarum gradus ad creatorem eſt conatus.

Vt opportunus Chriſto, gratię authori in auita Religione quieſceret

I, nunc, viator & cogita

Quantus fuerit, Chriſtinęque qualis aula

Cui mores iſti placuerunt.

Monumentum quadratum ſed oblongum eſt, Octo pedes cum ſemiſſe altum, quatuor latum, ſeptem cum ſemiſſe longum, eius altitudo ſeu moles, trifariam diuiſa eſt, Baſis latior paulò, tres pedes habet, tabulę inſcriptionum, 4. &

Coronamentum ex vnico lapide totum tegens monumentum pedem vnum cum semisse.

Multi in eius obitum Epitaphia fecerunt quę hic non recensenda esse duximus.

Multa reliquit opera tam edita quam non edita quę vltima D. Chanut legatus ordinarius Suecię conseruat & D. De Clercelier qui breui eius Epistolas editurus est selectas.

Elenchus Manuscriptorum Cartesij Stocholmi repertorum post Eius obitum anno 1650.

A. Decem codices Responsionum ad quęsita eruditorum circa Mathematicas disciplinas.

B. De numeris irrationalibus, de quantitate linearum quæ in dato Circulo inscriptæ sunt quantitatem circumferentiæ cui datæ lineæ subtenduntur, cognoscere, aliaque proposita ac demonstrationes.

Problema ad numerum reperiendum cuiu

cuius partes aliquotæ ſubduplices ſint.
Propoſitio de parabolis compoſitis & de partibus aliquotis numerorum.
Cogitationes variæ, de animo.
Quæſtiones quædam de numeris.
Conſiderationes quædam Phiſicæ incipientes.
Quare pueri labuntur in ſomnum dum cunæ concutiuntur.
Promiſcuæ animaduerſiones de cælis.
Phiſicæ quæſtiones & conſideratio Phiſica.
Thaumantis Regia.
Epiſtola ad Merſenum.
Liber anni 1619. Kal. Ian. ſub titulo parnaſſi de conſiderationibus Mathematicis.

C. Olympica & ad marginem ; XI. Nouembris, cæpi intelligere fundamentum inuenti mirabilis.
Quędam in ſcientias conſiderationes.
Quædam de Algebra.
Democritica.
Experimenta.
Pręambula.

D. Introductio ad algebram ſuam. 155. paginis.

E. Scriptum ſic incipiens. Vitellio ſic numerat.

Aliud, metallorum pondera.
Primæ cogitationes circa generationes animalium 19. folia contentæ.
De Maguete Kircheri.
De formatione animalium. Quinque folia.
Historiæ metallorum.
Remedia, & vires Medicamentorum.
Obseruationum de natura plantarum, & animalium. Paginæ. 16.
De partibus in inferiore ventre contentis.

F. Codices nouem de regulis vtilibus & claris ad ingenij directionem in veritatis inquisitione.

G. Descriptio corporis humani.
De natura hominis & animalium. Est imperfectum opus.

H. Progymnasmata de partibus aliquotis numerorum.

I. Epistolæ.

K. Secunda pars tractatus de passionibus.

L. Querela Apologetica ad amplissimnm Senatum Vltraiectinum contra Voëtium & Dematium.

M. Progymnasmata de solidorum Elementis.

N. De natura passionum animæ.

O. Codices nouem ſub forma Epiſtolæ ad Dominos......

P. Collectanea de calculo ad Geometriam vtilia codicibus 12. contenta.

Q. 13. Folia dialogi ſub hoc titulo. Veritatis inquiſitio lumine naturali.

R. De Muſica 8. folia. anno 1618. conſcripta.

S. Sex Paginæ ſub hoc titulo. Explicatio machinarum, quarum ope, paruis cum viribus magna tolli poſſunt onera.

T. 262. Folia in 4. Epiſtolarum ad varios.

V. 14. Folia in 4. & 2. in 8. Epiſtol. ad ſereniſſimam Principiſſam Elizabeth Bohemiæ.

X. 69. Fol. de Doctrina Principiorum ſuorum, ſed in quibuſdam varia ab Edito libro.

Y. Tractatus de Geometria.

Z. 25. Folia ſeparata de reſponſionibus ad obiectiones quaſdam &c.

Hæc ſunt Manuſcripta opera, in in lucem vero edita ſunt, quæ ſequuntur.

Methode de bien conduire ſa rai-

ſon, pour trouuer la verité dans les ſciences, 1637. 4. Plus la Dioptrique les Meteores, & la Geometrie qui ſont eſſais de ceſte methode. à Leyden chez Iean le Maire.

Renati Deſcartes meditationes de Primæ Philoſophiæ in qua Dei exiſtentia & animæ immortalitas demonſtratur, Paris: apud Mich. Soly via Iacobæa, ſub Signo Phænicis 1641. 8. Sex continet Meditationes, & reſpondet obiect. vt & Petro Gaſſendo. Dicat Opus Theol. Paris.

Renati Deſcartes meditationes de prima Philoſophia in quibus Dei exiſtentia, & animæ humanæ à corpore diſtinctio demonſtrantur. His adiectæ ſunt variæ obiectiones Doctorum virorum in iſtas de Deo & anima Demonſtrationes, cum reſponſionibus authoris. Secunda Editio, ſeptem obiectionibus ante hac non viſis aucta. Amſtelod. Apud. Lud. Elzeuirium. 1642. in 24.

Cum Epiſtola Patris Dinet Societ. Ieſu in qua multis Reſpondet Obiect. cuiuſdam.

Renati Deſcartes Principia Philoſophiæ. 4. Amſtelod. Apud Lud. Elzeuirium 1644.

Elizabethæ frederici Bohemiæ Regis Comitis Palatini & electoris Sacri Romani imperij Filiæ natu maximę dicata. Quatuor autem partes continent, poſt quas ſunt.

Specimina Philoſophię ſeu diſſertatio de methodo rectè regendę rationis, & veritatis in ſcientiis inueſtigandę. Dioptrice & meteora. Ex Gallico translata, & perlecta ac emendata ab authore. ibidem.

Les Paſſions de l'Ame, par René Deſcartes. A Amſterdam par Louys Elzeuir. 1650. 8.
3 Partes ſunt in hoc libro & editus fuit à D. Degmont, qui ponit Epiſtolas quas illi ſcripſit circa hanc materiam.

Claubergius citat eius medit. Obiect. Reſponſiones & Epiſt. ad Dinetum, Vœtium Ex Editione tertia Elzeuiriana. 1650. Geometria à Renato Deſcartes. 1637. Gallicè Edita nunc cum notis Florimondi de Beaune in Curia Bleſenſi Conſiliarij Regij in ling. lat. verſa & comment. illuſtrata,

opera atque ſtudio Franciſci à Schoten Leydenſis in Acad. Lugduno Batava Matheſeos profeſſoris, Lugd. Bat. ex officina ioh. Maire 1649.4.

Hanc Gallicè Geometriam vna cum Philoſophię ſuæ ſpeciminibus ſine nomine in publicum Deſcartes dederat, ſed cum à multis Gallici idiomatis ignaris expeteretur, ea dedit Schoten.

Renati Deſcartes Muſicæ compendium, Traiecti ad Rhenum Tipis Gisberti à Züll, & Theodori ab Ackerſdiik. 1650. in quarto.

Les Meditations Metaphiſiques de René Deſcartes, touchant la premiere Philoſophie dans leſquelles l'exiſtence de Dieu, & la diſtinction reelle entre l'ame & le corps de l'homme ſont demonſtrées, traduites du Latin de l'Autheur par Mr. le D. D. L. N. S. Et les obiections faites contre ces Meditations par diuerſes Perſõnes tres Doctes, auec les reſponces

del'Autheur traduites par M. C. L. R à Paris chez la Vefue Iean Camuſat & Pierre le Petit 1647. in 4. auec la reſponce au recueil de ſes principales Inſtances. Ceſte traduction eſt faite par vn Grand Seigneur.

Libri circa eius Philoſophiam compoſiti in vtramque partem.

Lentuli, noua Renati Deſcartes ſapientia, faciliori quam antehac methodo detecta.

De Philoſophia Carteſiana amplectenda, ambigendi impellentes cauſas initio ſuæ Nouę Sapientiæ 8. refert quas refutat Clauberg.

Iac. Reuius Theol. Doctor. & Coll. ill. ordd. Holland. & Veſtfriſię pręfectus de method. Cartheſianæ conſideratione Theologica.

Eiuſdem abſterſio Calumniarum.

Eiuſdem ſtatera Philoſophiæ Cartheſianæ.

Ioh. Claubergij in publico Teutoburgenſi ad Rhenum Atheneo profeſſioris de-

fessoris defensio Cartesianæ aduersus Reuium Theol. Leidensem & Cyriacum Lentulum professorem Herbornensem. Pars prior exoterica in qua Renati Cartesij Dissertatio de methodo vindicatur, simul Illustria Carthesiana Logica & Philosophica specimina exhibentur Amstelod. Apud.Lud. Elzeuir. 1652. 12

Disputatio de finito & infinito in qua defenditur Clariss. Cartesius de motu, spatio & corpore Amstelod. Apud Lud. Elzeuirium. 1641. 16.

La Philosophie diuisée en toutes ses parties, Establie sur des principes euidens & expliquée en Tables & discours ou particuliers, ou tirés des Anciens & des noueaux Autheurs, & principalement des Peripateticiens & de Descartes, Par Iaques de Roure, à Paris chez Thomas Iolly. 1654. in 12.

Absterſio macularum Renati Deſcartes. Notæ & ſermo extemporaneus, tres libri ſunt pro Carteſio apud Hollandos olim editi. vbi multa de eo reperiuntur curioſæ.

Petri Gaſſendi diſquiſitio Metaphiſica, ſeu dubitationes, & inſtantiæ aduerſus Renati Carteſij metaphiſicam, & reſponſa Amſtelod. apud. Ioh. Blaëu 1644. 4. D. Sorberio dicata.

Conſiderations ſur le traité de Monſieur Deſcartes, des Paſſions de l'Ame, par N. Papin Docteur en Medecine, à Paris chez Simeon Piget ruë Saint Iaques à la Syrene, 1652. 8. vbi Carteſium laudat.

Breuis replicatio repoſita breui explicationi mentis humanæ ſeu animæ rationis D. Henrici Regij Med. ac Phil. Vltraiectini, notis Carteſij in programma eiuſdem argumenti firmandis, veritatique magis illuſtrandæ à Tobia Andreæ A. L. M. Hiſt. & Ling. Græc. profeſſ. ord. in alma Groningæ Omlandiœque Academia Amſtelod. Typis Lud. Elzeuiri 1653.

Henrici Regij Vltraiectini Philoſophiæ naturalis editio ſecunda priore multo locupletior, & emendatior Amſtelod. apud Lud. Elzeuirium 1654.

Danielis Lipſtorpij Lubecenſis ſpecimina Philoſophiæ Carteſianæ, quibus accedit, eiuſdem authoris copernicus Rediuiuus. Lugd. Bat. apud ioh. Et Dan. Elzeuir. 1653.

Io. de Raei Clauis Philoſophiæ naturalis ſeu introductio ad naturæ contemplationem Ariſtotelico Carteſiana, Lugd. Bat. Io. & Daniel, Elzeuir. 1654. 4.

La Phiſique expliquée ſuiuant le ſentiment des anciens, & des nouueaux Philoſophes, & principalement de Deſcartes. Par Iacq. du Roure. 2. Edition, à Paris chez Thomas Ioly. 1654. Ex traduct. D. Picot. Iam breui D. de Clercelier eius Epiſtolas in publicum miſſurus eſt, eius etiam obiectiones in aliam linguam mutauit. Epiſtolas etiam eius multas cum reſponſis habet D. Hollenc Batauus.

Franciſci Schoten Matheſeos profeſſor Lugd. Bat. vocat eum in Epiſtola ad le-

ctorem. Nobilissimum atque incomparabilem virum.

Iurè merito circa eius imaginem hæc carmina apposita visuntur.

Talis erat vultu naturæ Filius vnus
Qui mente in Matris viscera pandit iter
Assignansque suis quæuis miraculo causis
Miraculum in reliquum solus in orbe fuit

Methodum admirandam & sibi specialem habuit qua vtebatur, quaque omnes Propositiones trutinabat primo an essent possibiles, eademque methodo deinde solutionem earum edocebat quæ methodus in sua Geometria esse creditur.

Elogia eius referre, cum impossibile foret ob numerum infinitum, Non tentabo, sufficiet mihi si dixero ferè apud omnes Authores qui ab illo scripserunt laudibus debitis euehi, inter quos Io. Clauberg, eius modestiam in sermone aliaque eius dona extollit.

Henricus Morus, Anglus doctiss. in iudicio de eius dissertatione sic de eo loquitur.

In methodo tua lusorio quodam sed eleganti modestiæ genere talem te exhibes virum vt nihil indole genioque tuo suauius & amabilius, nihil excelsius & generosius fingi possit vel expeti.

Gaſſendus ipſe ſic ei ſcribere coactus eſt.

Eximio viro Renato Carteſio. Vir eximie beauit me Merſenus noſter, cum tuarum illarum ſublimium de Prima Philoſophia meditationum participem fecit. Quippe argumenti præſtantia, ingenij perſpicacia, nitorque dictionis mirificè placuit, quare & lubens gratulor, quod animo adeo excelſo. ac fælici aggrederis ſcientiarum fineis prouehere & res omnibus retro ſæculis abſtrusiſſimas enucleare.

Sic Theologus quidam aduerſus eius meditat. obiectiones faciens, ait.

Eſt ſane D. Carteſius quantum animaduerto vir ingenij maximi, ſummæque modeſtiæ quales vel ipſe Mæuius amet, ſi adſit.

Nunc quædam fragmenta ex eius Epiſtolis, Gallicis quæ paſſim circumferuntur hic inſerenda eſſe exiſtimo ne tanti viri & magna exempla daturi opiniones circa varia naturæ arcana curioſa obliuioſo committantur ſilentio, Ea verò latino idiomate dare placuit.

Ex Epiſtola Gallica ad Patrem marinum Merſenum.

Ratio quâ exſubtiliſſimis ſanguinis partibus portiones quaſdam ad ſtomachum & ad inteſtina idque per arterias ad ciborum diſſolutionem iuuandam defferri opinor eſt primo, quoniam obſeruaui ſputum quod ad os magna defertur copiâ dum comedimus vel cum ſolummodo comedendi deſiderium habemus, imaginatiuaque pollemus facultate, non tantum ex amigdalis ſeu Glandulis faucium prouenit (vel forſan ad guttur tantum peruenit, niſi ad os vaſculorum linguæ operâ transferatur) ſed ab arterijs quæ ad gingiuas deſcendunt, experimentum enim clariſſimum feci adeo vt dubitare non potuerim quin idem fieret ab arteriis quæ ad inteſtina & ventriculum feruntur, cum videamus purgantia medicamenta à toto corpore maximam euocare humorum copiam ad inteſtina, nullãque viam præter arterias eſſe ſciamus (quod ſciam) ad illos humores, venæ enim mille valuulis impediuntur, vt tentari poteſt ſi in Canis viuentis meſenterio ambæ ligentur, arteriæ enim detumeſcent inter inteſtina,

& ligaturam & non vlterius, & venæ la-ctеæ, aliæque contrarium facient. Partes istæ autem Sanguineæ quæ stomachum ingrediuntur colorem rubrum eius retinere non debent,non secus ac saliuæ (quæ etiam in ore ciborum iuuat dissolutionem dum dentibus conteruntur) neque lachrymarum aut sudoris,quæ à sanguine eodem pacto separantur, arteriarum extremitates pertranseuntes, hæc enim rubedo à viscidioribus eius partibus pendet. Quas irregularissimis donatas figuris esse autumarim, esseque instar surculorum sese mutuò complectentium & intersecantium, sicque per adeò angusta foramina transire nequeunt, sed tantummodo subtilissimæ quas instar acuuum mihi effringo quæ angustiora peruadunr foraminula, & experientia satis superque earum segregationis facilitatem ostendit in sanguine extrauasato,in patellis enim videmus eius serum separari sponte sua clarumque fieri cum residuum quod rubrum aut nigrum est congelatur. Quod ad causam Chylum in venas intrudentem attinet, aliam non agnosco præter illam quæ intestina extra aluum emittunt dum ensis ictu transfigitur, id est compressionem cuticularum vel aliarum particularum quibus continentur, & præterea fluidiores il-

lius Chyli partes absque hac compressione proprio earum pondere penetrare valent. instar aquæ quæ à lacte coagulato per foramina vasculi in quo imponitur, vt & earum agitatione naturali, quamlibet enim liquorum partem in perpetuo motu esse concipio, & tandem musculorum actio multum illud iuuat, in eo quod facit, vt Chyli partes è regione foraminum quâ iis ingressus dari potest ad venas tam lacteas quam alias veniunt non enim inter has & reliquas differentiam aliam pono, nisi quod succus earum albus est quoniam nullis arteriis comitantur, ruber vero in aliis est quoniam cum sanguine ab arteriis manante commiscetur. Inter musculos autem omnes pectorales & abdominis & diaphragma non solum numero, sed etiam totum ferè intestinorum & ventriculi corpus, & in viuorum canum apertione obseruaui eorum intestina motum regularem & respirationis ferè similem habere. Cæterum motus ille musculorum non planè necessarius est, adeoque vt necessarium est cribrum mouere vt ab eo puluis excutiatur, quoniam Chyli partes iam sponte sua mouentur quod pulueris partes non faciunt. At cribri huius similitudo mihi valdè arridet aptaque videtur ad varias sanguinis separationes explanar.

das quę in Cyſtide Fellea,in Renibus, aliiſque locis fit, à quibus tamen lienem excipio quoniam humorem melancholicum ad eam ſeparationis opé peruenire non autumo, ſed potius ſanguinem hanc in eo qualitatem adipiſci cenſeo. Fiunt enim cribra quę puluerem ſoluinmodo granaque rotunda excutiunt, alia per quæ auena tranſmittitur & non ſecale, alia econtra quę ſecali & non auenę tranſitum permittunt, idque iuxta magnitudinem, & figuram foraminum eorum, quorum exemplo exiſtimo paruos aditus per quos bilis ad cyſtidem ſuam fertur, aliam ab illis per quos ſerum, ad renes tranſmittitur obtinere figuram, &c. & quod ad pus attinet cum in vrinis animaduertitur, vt plurimum à renibus manat vel à partibus eis ſubiectis, ſique aliquando à partibus eis ſuperioribus oriatur, ex hoc ipſo percipi poteſt illud ex partibus magis penetratiuis quam eæ quibus ſanguis colore rubro inficitur cum locum penetrent cuius aliæ, adytus permeare nequeunt, quam enim facultatem excogitare poſſemus quæ ſanguinem impedire valeret quin per foramina ſatis magna ad eum excipiendum efflueret.

Egregium illud fragmentum multa rara continet circa opiniones nouas anatomicas, quæ

quæ forſan non inutilia erunt, quare probe & æquâ lance ponderentur.

Ex alia Epiſtola ad eundem anni 1632.

Non adeo ferox ſum quin cupiam vt ſi de me quidem cogitent, in bonam partem illud faciant, ſed mallem vt nullo planè pacto de me ſermonem facerent, famam magis timeo quam excupio, eam ſemper aliquo pacto otium libertatemque eorum qui eam ſibi comparant minuere cenſens. Quæ duo adeò perfectè poſſideo, eaque tanti facio vt nullus in orbe ſatis diues exiſtat Monarcha vt ea à me coëmere valeat, hæc tamen non me impedient quin tractatulum inceptum perficiam, ſed id ſilentio obruas optarim vt ſemper libertate eum repudiandi fruar. eique lentiſſimè incumbo qnia multò magis in meipſo erudiendo quam in qualiacumque mea cognita propalãdo delector. Nũc Chimiæ & Anatomię vnà operam nauo & quotidiè aliquid addiſco quod in libris reperire nunquam potui.

In hac Epiſtola Ferrerij eximij artificis

mentionem facit aitque ſe eum edocuiſſe multa circa conſpicillorum confectionem audiuique à D. breſsiæo; eius ductu feciſſe conſpicillum hyperbolicum optimum quo etiam plantularum folia magna è tribus leucis cernerentur. Loquitur etiam de Merſeni eriſipelate pro quo remedium habere exoptat. eique problemata mathematica mittit, & D. Fermat, ac de Beſsy ſermonem facit, vt & D. de Beaune qui magni eſt apud eum ponderis.

Ex alia Epiſtola ad eundem.

Miror te aquam congelare cum aqua & glacie non potuiſſe, cum experimentum adeo facile ſit, vt impoſſibile ferè ſit ab eo aberrare, idque pluſquam centies feci, verum eſt quod ſatis magna glaciei tritæ vel niuis quantitas neceſſaria eſt ſed nix glacie præſtat quoniam melius ſali immiſcetur cuius etiam quantitas ſatis magna eſſe debet id eſt circiter ad tertiam vel quartã niuis partem, vaſque in quo eſt aqua dulcis in hac mixtione ſepeliendum eſt & donec omnino ferè fuſa ſit illic relinquendum, eodem enim tempore quo nix funditur, congela-

tur aqua. æſtatis tempore id in cella vinaria fieri debet.

Item. Quod lucem impedit quominus ad maris fundum vel trans vitrum valdè craſſum penetret non eſt aqua, aut vitrum tanquam diaphana, ſed impuritates iis permixtæ quæ pellucidæ non ſunt.

Item. Aqua maris minus ſalita eſt ad oſtia, ad littora, & circa polos.

Ex alia Epiſtola ad eundem Merſenum.

Petis à me Cur arcus, vel machina elateria vim amittit ſi diu tenſa remaneat, eius ratio per principia mea facilis eſt, pori enim quos antea Ellypticos eſſe dixi rotundi ſenſim fiunt ob paruas ſubtilis materiæ portiunculas quæ indeſinenter intus influit. materia hæc ſubtilis impedit nos ne lapidem in altum proiiciamus vel proſiliamus, ſine illa enim quæ inferius grauia repellit corpora cum lapis in altum proiicitur, aſcenderet vſque ad cælum, & cum paululum ſaliendo euchimur ſemper abſque deſcenſu vllo ſubſequente aſcenderemus.

Et infra.

Quod facit vt attollamur ſaliendo eſt tantum virium reflexio qua terram pede pulſamus antequam proſiliamus ; qua vi ceſſante cadamus iterum neceſſe eſt neque in aëre contineri poſſibile eſt niſi pedibus vel brachiis pulſari tanta cum celeritate poſſet vt cedere adeò ſubitò non valeret, quod vtile eſſet vt denuò attolleremur ſicque aues volatum ſuum inſtituunt.

Et infra.

Cæterum, non adeo libris deſtitutus ſum ac exiſtimas, habeoque adhuc diui Thomæ ſummam, Bibliamque quam ex Gallia attuli.

Rogat etiam illum ne locum vbi degit reuelet, paruum enim exoptat commercium.

Item ait alibi. Gaudeo Dominum Morier benè ſperare de ſuo conſpicillorum opificio, ego tamen in Domino de Beaune tantummodo ſpero, aut ſi non ei ſuccedat ipſe rem tentare potero.

Item. Si ſubtilis materia qua terra circumgyratur non verteretur, nullum corpus ponderoſum eſſet, ſique circa lunam verteretur, ad lunam omnes vergere deberent &c. Hæc materia ſubtilis quæ in noſtris corporibus eſt ne equidem momenti

ſpatio in eo commoratur, ſed ab illo exit, nouaque perpetuo illud ingreditur verum eſt eam ſolam non immediate vim motibus noſtris tribuere, ſed ſpiritus noſtri animales in neruis contenti & tanquam in ductibus hac ſubtili materia agitatis.

Item. Non ſtupeo inuentos fuiſſe globos tormentorum bellicorum in lapidibus ſed quod non in lapides conuerſi fuerint ſtupeo.

Multa illum poſtea edocet ad plenum & deinde hæc dicit.

Si verum ſit magnetem nunc minus ab Anglia quam antehac vt ad me ſcribis declinare, hoc equidem notatu digniſſimum eſt, vt & ſi hæc mutatio ſenſim vel aliter facta fuerit. Hæc epiſtola erat anni 1639. in fine.

Ex Epiſtola alia ad eundem Data Amſtelod. 1641. menſe martio, Lugd. Bat.

Gaudeo Dominum Picot meam guſtaſſe methaphiſicam ſcis enim maius eſſe in cælo gaudium pro vnico peccatore qui conuertitur quam pro mille iuſtis qui perſeuerant.

Ex alia 19. Ianu. 1642. tentaui hiſce diebus prçteritis modũ ponderandi aërem qui mihi ſucceſſit, cum .n. vaſculum vitreum leuiſſimũ & huius figuræ. Pilæ luſoriæ magnitudinis, paruumq; habens in extremitate foramen inſtar capilli habuiſſem, hoc frigidum 78.

Granorũ cum dimidio pondus attigit, deinde calefactũ vix 78. attingebat, roſtrũ deinde B. aquæ immergẽs illic donec frigeſceret reliqui, & aër condenſatus dum refrigeſcebat, totidem aquæ ingreſſa eſt quod ab illo aëris antea calor expulerat, totum ponderis 72. Gran. cum dimidio erat. pluſquam antea, vnde concludi aërem ab eo expulſum ab igne proportionem cum aqua in eius locum ingreſſa habet tanquam dimidium gr. ad 72. cum dimidio vel tanquam vnum ad 145. licetque in hoc erraſſem, aëris tamen pondus ſenſibile eſt.

Ex alia Epiſt. ad eundem patrem Merſenum ab Endegeſt. 20. Octobr. 1642.

Varij ſunt modi caminorum fumum

importunum impediendi, iuxta varias fumi causas, causaque frequentior est quod vt plurimum satis aeris ab extrinseco non recipiunt Cubicula vt fumi exituri spacium occupet, obseruandum enim est quod ignis vim magnam aeris quantitatem cum paruis ligni partibus expellit, quæ huic aeri immixtæ fumum componunt, vt crassiores ligni partes cinerem conficiunt, cumque vacuum non extet in rerum natura, necesse est vt semper nouus aer ingrediatur cubiculum æquaque quantitate ac fumus qui foris. extenditur, vt in Alchimistarum fornacibus videre est ad quorum imas partes foramen est magnam venti molem recipiens quo ignis accenditur, ventus autem ille nil aliud est quam aer pulsus à loco quē fumus ab igne manans petit. ita vt cum cubiculum probè obturatum est necesse est vt fumus in ea volitet, id est, vt fumus ab igne prodiens cubiculum ingrediatur, quoniam solus cubiculi aer versus ignem fieri potest, ad quid remedium solitum est, aperire ianuam uel fenestram, sed quoniam hæc aliquo sunt incommodo, vitari possunt, foramina retro caminum faciendo quæ versus ignem tantum feruntur, vel si similia foramina retro fulcra lignaria fiant.

Ex alia Epiſtola ad eundem, data Amſtelod. 1643. menſe maio.

Gratias ago tibi pro arcano patris Grandamici ad acum conflandum declinatione carentem, credo equidem minus reliquis declinare, ſed non omninò.

Item. Experimentum ponderis quod à meridie ad ſeptentrionem vergit valdè notatu dignum eſt & valdè meis ſpeculationibus circa æſtum maris congruit, ſed ſcire optarim quot pedes longum filum cui pondus alligatum erat fuerit, vt ſcirem an huc periculum eius facere poſſem, nam longiſſimum fuiſſe exiſtimo, vellem etiam ſcire tempus quo ad meridiem vel ſeptentrionem vergit, ſi bonæ ſint coniecturæ meæ illud cum luna noſtrum accedit meridianum vel ab eo remouetur contingere debet.

Ex alia Epiſtola Endegeſt.7. Decemb.1642.

Voetij liber aduerſus me ſub titulo Phi-

losophiæ Cartesianæ typis mandatur magno eius libro breue responsum * ponam simulque in lucem prodibunt.

Non ægrè fero quod mihi nuncia dederis de eo pro quo mihi scripsisti, vir est curiosissimus qui innumera callet parua Chimica secreta quæ inter eiusdem farinæ viros circumferuntur, Dum mecum esset, si eodem pacto perseuerarit multa nunc vt verisimile est callere debet, sed Notum est tibi quod hæc omnia secreta flocci facio, quod in eo magni facio est quod manibus ad præscripta circa hæc exequenda, bonaque in dole præditus est. Offert se mihi; sed nollem vt veniret nunc quoniam nullis experimentis quin Philosophia mea typis mandata sit incumbre volo, sed post hæc si plena libertate fruatur, neque meliori potiatur fortuna non ægrè ferrem illum aliquandiu mecum habere, quod tamen obsecro ne illi dicas, innumera enim ante hoc tempus contingere possunt quibus impediretur & nollem vt in calculo suo falleretur vt solent chimistæ ferè omnes, at si qualis sit eius fortuna non ignores quidue agat, non renuam ea per te addiscere.

Credo hunc de quo sermonem facit esse D. Bressiæum Gratian. politanũ, Medicum Chimicum qui eius Philosophiæ amasius eum ac-

cessit & diu cum eo ad experimenta faciendo remansit, ingeniosissimus enim est & optimus artifex.

Ex alia Epiſtola.

Non mediocri perfuſus fui gaudio cum docuiſti me æream laminam non maioris dum Caleſcit quam frigefacta ponderis eſſe, id enim præcipuum punctum eſt pro experimento tuo circa Æolipilam, & de quo nullo pacto dubitandum eſt, hoc enim poſito non dubium eſt quin illud quod eius pondus 4. aut 5. granorum pondere auget cum caleſcit eſt ſola aeris interni rarefactio, ſicque methodus aerem ponderandi inuenta eſt.

Item. Duo corpora ſi in altum projiciantur aer magis leuiori reſiſtit, ſicq; non adeò inſtar alterius in ſublime feretur.

Item. Quod efficit vt follis aere dum aperitur repleatur eſt quoniam eum aperiendo, extruditur aer à loco quem pars follis inferior recipit, quæ attollitur, cumque aer ille nullum ſibi locum reperiat in toto orbe niſi intra follem ſe recipiat.

Addendum censuimus circa patriam Carteſij quod quidam exiſtimant non in ipſo Caſtro Eraldi natum fuiſſe ſed Hagæ Turonum iuxta Caſtrum illud.

MARCI ZVRII BOXHORNII Hiſtoriographi, Acad. Lugd. Bat. in Carteſij obitum.

RENATO DESCARTES NOBILI GALLO, PERRONII DOMINO.

CVi quantum ſit quod neſcimus non ignoranti, & maximam partem eorum quæ ſcimus, minimam eorum eſſe quę ignoramus, & neſcire pleroſque ea, quæ tamen iactant ſe ſcire ac præſumunt, adeoque doceri fere ac tradi quæ dediſcere ſit neceſſe, de receptis hactenus Philoſophorum ſententiis dubitare, bonum factum viſum eſt, vt dubitando ſibi ad ſapientiam, aliiſque regiam viam faceret; qui ęquęuam naturæ rerum Philoſophiam, & ſic veram ac antiquam reddidit, candemque poſt fœdiſſimam tot

ſæculorum ſeruitutem in libertatem tandem aſſeruit, & quaſi manumiſit, cui vniuerſam rerum naturam animo ac auſu & ſine vllo duce, circumeunti intimoſque eius receſſus ſeriò ac diligenter inſpicienti, neque antiqua placuerunt, quia antiqua, neque diſplicuerunt noua, quia noua, cum quę nunc antiqua ſunt, aliquando fuiſſe noua, & quę nunc noua ſunt aliquando futura antiqua, non ignoraret, ſed quia falſa aut vera deprehendebantur, noua condita eſt ac vera Philoſophandi ratio, & idcirco duratura ac antiqua aliquando futura; hoc monumentum poſuit & cum eo quod marmoreum & illuſtriſſimus Chriſtianiſſimi Regis ad Chriſtinam celſiſſimam eruditiſſimamque Suecorum Reginam legatus Petrus Chanutus, ponendum curauit, L. M. Q.

coniunxit. Marcus Zuerius Boxhornius.

Eiuſdem Authoris Epitaphium.

Qui ſibi demeruit totum Carteſius orbẽ,
Extremum fati tranſigit ille diem.
Auia cui veterum viſa eſt ſapientia, veram,
prætulit antiquæ, præpoſuitque nouã.
Sunt imitatores ſeruum pecus, hunc venerare;
Naturam agnoſces hoc præeunte ducem.

Carmina in Carteſij Effigiem à D. Frãciſco Schotenio expreſſam, à Clariſſ. Chriſtiano Hugenio appenſa.

Primus inacceſſum qui per tot ſæcula verum,

Eruit è tetris longæ caliginis vmbris,
Mysta sagax, natura tuus, sic cernitur orbi
Cartesius. Voluit sacros in imagine vultus
Iungere victuræ artificis pia dextera famę,
Omnia vt aspicerent, quem sæcula nulla tacebunt.

Sic vixit & fato functus est Magnus Cartesius postquam 4. menses in suecia commoratus esset, vbi per breue illud spatium Reginæ sibi tantam conciliauerat amicitiam vt lachrymis suis mortem eius decorare dignata sit authore Daniele Lipstorpio Lubecensi Phil. prof. qui de eo mira nobis reliquit elogia probatque eum inter eos qui cæteros antecelluerunt mortales primatum obtinuisse subque hoc Renato, renatam esse Philosophiam, multaque de eius vita narrat vtpote patrem eius nobilem fuisse pictonem & Limoni priuatim diu vixisse, tandem vero Præsidem fuisse in Redonum suprema curia qui fato functus est dum Cartesius in Belgio esset. Ait præterea Musicæ compendium anno ætatis vigesimo

fecisse, Vietam & Becmannum Dordracensis Collegij moderatorem ac Philosophum & Mathematicum celeberrimum inter amicos & admiratores habuisse postquā statim, methodo sua, propositiones quę vbiq; terrarum pro impossibilibus habitę fuerant soluisset. Sed antequam ad eremum suam se reciperet viderat militias Galliæ belgij, Danie, Germaniæ & Italiæ. Vlmę Ioh. Faulhabertum celebrem mathematicum salutauit eique cum difficilia multa enodasset in mathematicis, vt & Petro Roten Norimbergensi Mathematico amorem omnium Doctorum illic sibi breui comparauit.

Ad Plagas Borealiores ergo Germaniæ se contulit, viditque Pomeraniam Marchionatum Brandeburg. Megapolim, Holsatiam Daniam, & inde Batauiam, postea per Belgium & Germaniam, Italiam petiit & hinc rursus Galliam & Lutetiæ per triennium remansit. ibi nouit, D. Claudium Mydorgium Senatorem Paris. & Quæstorem Franciæ, Florimundum de Beaune in curia Blæsensi senatorem Ioh. Bapt. Morinum prof. Mathemat. &c.

Deinde relictis Parisiis, vt & fratribus & sororibus &c. eremum Philosophicam Egmundæ vbi aliquandiu fuit, mox Endegestæ, mox Amstelodami, mox Levvardæ

in Frisia occid. mox Dauentriæ, rursus prope Harlemum in villula, iterum Hardervvici, mox Vltraiecti, rursus Lugduni Batauorum fuit sed præcipuè in villulis vixit. vbi fecit libros suos hoc ordine, dissertatio de methodo, Dioptrica & meteorologica. Deinde Geometriam, in quam fecerunt notas Florimondus de Beaune & Franciscus Schoten. Postea meditationes & principia Phil. fecit & tractatus de homine, de gener. animalium, & analysim Geometricam quæ breui prodibunt. vt & de mechanica tractatulum quem Bibliopolæ cum duab. Epistolis serinissimæ principissæ Elizabethæ, dedi vt publici fian iuris.

Inter eius amicos & admiratores reponendi sunt C. Salmasius, S. Maresius. Abraamus Heidanus professores Theol. Adrianus Heerebordius, Iac. Golius, Ioh. de Raey med. Gothofredus ab Hastrecht Nobilis Leodicensis, Cornel Hoogland Nobilis Batauus. D. Picot Nobilis Gallus. D. Chilot Mathemat. Et alij innumeri.

Vt lapidem quemdam ad Cartesij Tumulum ornandum etiam afferamus, hoc adhuc de illo accipe Epitaphium.

SIste gradum, Viator, hic enim in paruulo isto Sarcophago vir latet quem totus vix olim orbis continere potuerat, ingenio enim suo omnes antiquos superauit Philosophos. Is fuit qui naturæ velum quo se ab hominum conspectu retrahebat solus amouit, quique rebus antiquis Nouitatem obscuris lucem & nouis authoritatem dedit, sed cum immodicis breuis sit ætas & rara Senectus, nobis subito ereptus est; senex enim ante ætatē solitam profundâ suâ & vniuersali eruditione cū esset, mors illum pro vero sene in ætatis suæ flore sustulit lachrymis tuis dignus fuit præfectò, quisquis es præsertim si literariæ Reipublicæ mēbrū existas; erat enim Doctorum ornamentum, Philosophorum gemma, Mathematicorum corona, hominumque omnium decus, virtutes omnes in illo tanquam gratiæ coniunctæ manibus erant adeò vt dubitasses quænam earum in eo magis emineret, vt sol inter astra minuta vel Luna inter ignes minores per totum orbem effulsit, cumque non sibi sed aliis natus esset vnicuique ferè nationi per aliquod tempus sese ostendit, vt eas gratâ suâ præsentiâ erudiret, lugeant ergo omnes immaturum eius obitum eiusque exemplo cœteri Philosophi filo Cartesiano quod in suis nobis reliquit scriptis, è rerum naturæ labyrinthis sese extricare tentent, vt tanquam pygmæi, gygantis illius humeris insistentes aliquid si possibile sit vlterius conspicere valeant ad hominum omnium præcipuè literatorum vtilitatem, propriamque suam laudem, nostri semper authoris laudes decantantes quod viam ad abstrusiora penetranda iis monstrauerit, quodque veritatis in profundo

deliteſcentis detegendi amore eremos longiſſimo tempore coluerit, vt tandem ſcientia ſatiati quantum apud homines licet, cum illo ad beatorum ſedes conſcendere valeant.

Habes ergo, iam benignè lector, promiſſæ vitæ Carteſij Epitomē, & omniū eorum quæ circa illā ad notitiam noſtram peruenire potuerunt, iis fæliciter fruere; ſi autē tibi hæc grata fuiſſe perceperimus dabis ſtimulos ad meliora tibi offerēda vàle.

Additio.

Cornel. ab Hogelande cogitationes de exiſtentia Dei & animæ ſpiritualitate, &c. Carteſio dicauit.

RENATI CARTESII EPISTOLA AD Illuſtriſſimam Principem Palatinam, Bohemiæ Regis natu Majorem, Gallicè conſcriptam, nunc vero Latinitate donatam.

ILLVSTRISSIMA PRINCEPS,

Spem meam profectò ſuperauit fauor, quo me excellentia tua manu propria beare dignata eſt, meliuſque eo quo iuſſa tua ore proprio recipere exoptauerā, defectibus enim meis vtilior valdè fuit, quam ſi dum Hagam petieram te conuenire, humillimaque ſalutatione obſequia mea tibi offerre licuiſſet, nimiis enim miraculis anima mea in admirationem rapta eodem momento fuiſſet dumque voces nil mortale ſonantes, à corpore illis planè ſimili, ad cuius ectypum Angelos pictores effingere ſolent erumpere percepiſſem, in eandem raptus fuiſſem ecſtaſim qua terram deſerentes dum Cœlicola-

rum adeunt ſedes corripi ſolent. Quod voces in ore meo proculdubio congelaſſet, excellentia enim tua in aliis noſtris olim colloquiis hunc in me defectum obſeruare potuit. Et Clementia tua ei hoc concedere leuamen voluit, cogitationes ſuas in charta illi relinquens, vt eas multoties legere poſſem, qua lectione iterata minus oculi mei caligare mihi videntur, ſed non in minorem rapior admirationem Dum non ſolum ingenioſas eas primo intuitu, percipio, ſed eo magis iudicioſas ac ſolidas quo illas examinis trutinæ committo & cum maxima aſſerere poſſum veritate, quæſtionem quam excellentia tua mihi propoſuit videri mihi eam eſſe quam à me poſt ſcriptorum meorum Editionem æquius expetere poſſent cum enim duo in anima humana exiſtant à quibus omnis noſtra notitia pendet quam de eius natura habere poſſumus, quarum prima eſt, quod cogitat, ſecunda vero, quod, cum corpori vnita ſit, cum eo etiam agere ac pati valet Nil ferè de hac vltima dixi, & primæ tantum explicationi incubui, quoniam præcipuum meum intentum, diſtinctionem quæ inter corpus & animam intercedit, probare fuit, ad quid hæc tantum vtilis fuit, alia vero nocua fuiſſet. Sed quoniam E. T. adeo perſpicax eſt vt nil eam effugere valeat modum animæ, cum corpore vnionis mihi effinxi quem & quo pacto vim illud commouendi habeat hic explanare conabor. Primo ergo in nobis certas primitiuas notiones agnoſco, quæ tanquam Prototypæ ſunt ad quarum exemplaria reliquas noſtras notitias effingimus, pauciſſimæque ſunt eiuſmodi notiones, poſt enim generaliores, vtpote, exiſtentiæ, numeri durationis, &c. Pro corpore extenſionis notionem tantum habemus à quibus, figuræ, motuſque notiones originem ducunt: pro anima vero ſola, cogitationis ſolam notionem habemus in qua

mentis perceptiones voluntatisque inclinationes continentur, tandemque pro anima & corpore conjunctis, illam eorum vnionis, à qua illa virium quibus anima corpus mouere voleat, corpusque in animam agere passiones suas ei communicando, solummodo habemus. Totam præterea hominum scientiam in harum proba notionum distinctione, earumque sigillatim rebus ad quas pertinent attributione, consistere perpendo. Cum enim quadam quæ ei non congruit notione quoddam enodare dubium instituimus quin erremus impossibile est, vt & cum notionum vnam per aliam explanare tentamus, cum enim earum quælibet primitiua sit, per seipsas tantum intelligi queunt; cumque sensuum vsus, nobis extensionis, figurarum, motuumque notiones magis familiares reddidit, præcipua errorum nostrorum causa est in eo quod illis vtplurimum notionibus ad rerum ad quas nullo modo pertinent explanationem vtimur. Vt cum imaginatione ad animæ naturam capiendam vtimur, vel cum modum quo corpus ab anima mouetur per modum quo corpus vnum ab alio mouetur enucleare tentamus. Quare, cum in meditationibus, quas E.T. legere dignata est, notiones ad animam solam pertinentes concipiendas tantum præbere conatus sum, eas ab iis quæ soli debentur corpori distinguendo, prima res à me deinde explananda est, modus concipiendi eas quæ ad animæ, cum corpore vnionem attinent, sine illis quæ corpori vel animæ solis debentur: ad quid mihi vtile videtur, quod circa finem responsi ad sex objectiones, pag. 382. & 490. Editionis Amstelodamensis conscripsi: alibi enim quam in anima nostra notiones exquirere non valemus, cum eas omnes à natura sua, sortita fuerit, non satis semper ab inuicem eas distinguat, vel objectis ad quæ referri debent

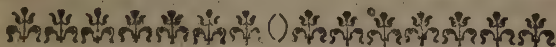
non tribuat : sic existimo nos virium notionem quarum ope anima in corpus agit confudisse cum ea qua corpus vnum in aliud agere solet, ambasque, tribuimus non an mæ, cum ad notitiam nostram adhuc non peruenisset, sed variis corporum qualitatibus vtpote grauitati, calori, aliisque quas veras esse nobis suasimus id est separatam ab ea corporis existentiam habere, ideoque substantias esse, licet eas qualitates dixerimus. Vtque nobis innotescerent, nunc notionibus quæ in nobis existunt, ad animam cognoscendam vtimur iuxta id quod eis tribuimus, materiale vel immateriale fuit, exempli gratia, supponendo grauitatem qualitatem realem nobis aliàs ignotam esse nisi in eo quod corpus in quo est versus terræ centrum mouere potest, non difficilè, quo pacto corpus moueat nec quo modo ei conjuncta est concipiemus, neque id Phisico fieri contactu duarum superficierum censemus; in nobismet enim notionem particularem ad id mente capiendum animaduertimus, & existimo quod male hac notione vtimur, eam grauitati quæ non reuera à corpore distincta est applicando, vt in Phisica ostendam, sed quod nobis concessa fuit vt modum quo anima corpus mouet concipiamus. Ingenium, cui nullum simile, excellentiæ tuæ mihi ignotum esse testarer si copiosioribus vt intelligerer verbis vterer, nimiaque in me jactantia esset si ei penitus responso meo satisfecisse autumarem, sed vtrumque vitare conabor, nil hisce adjungens nisi, quod si quædam scribere vel fari quæ ei grata esse possint valeam maximo erit mihi fauori Calamo quædam delineare vel Hagam me conferre, nil enim in orbe adeo Charum quam tua iussa capessere mihi est. Sed iurijurando Harpocratis obstringi, quod mihi præscripserat nequeo, cum nil mihi communicare dignata sit quod omnes homines in admi-

rationem rapere non valeat, hoc tantum dicere possum quod Maximi Epistolam tuam faciens, eâ auarorum more circa thesauros suos vtar, eos enim eo magis recondunt quo majoris eos faciunt, cumque reliquis hominibus eos non exponant, summum suum bonum in eorum contemplatione collocant, sic solus eam oculis vsurpandi gaudio frui non dolebo, majorque mea ambitio est vt verè dicar,

Serenissima Princeps,

Humillimus tuus ac obedientissimus seruus.
Descartes.

Egmund. 7. Maij 1643.

ALIA EIVSDEM CARTESII ad eandem Principem Epistola.

SERENISSIMA PRINCEPS,

Maximis Excellentiæ tuæ deuinctus sum beneficiis quod postquam infœlicem meam in præcedentibus meis Epistolis explanationem videris, circa quæstionem mihi à te propositam, me adhuc de eadem re disserentem audire cupieris, mihique rerum obmissarum

Obſeruandi anſam dederis, quarum præcipuæ mihi eſſe videntur quod poſtquam tria notionum, primitiuarum genera quarum quælibet modo ſpeciali & non mutua collatione dignoſcitur, diſtinxiſſem, nempe notionem quam de anima habemus, eam corporis, & illam vnionis animæ cum corpore, differentiam quæ inter has tres notiones & animæ operationes quarum ope eas habemus intercedit explanare debebam & modum quo earum quælibet nobis familiaris faciliſque reddi poſſet enarrare, poſtea cum dixiſſem cur grauitatis ſimilitudine vſus eſſem oſtendere meum erat quod licet animam tanquam Materialem homines concipere velint, quod eius cum corpore nexum propriè eſt concipere, nil tamen impedit quominus ab illo ſeparari poſſit imaginemur, quod totam materiam mihi ab E. T. præſcriptam vt autumo complectitur Primo ergo magnã inter hæc tria notienũ genera differẽtiã percipio, cũ nil anima niſi per mentem, concipiat. Per corpus, id eſt extenſionem, figuras. motus vero mente ſola etiam ſed melius mente imaginationi coniuncta cognoſci poſſunt, & tandem res quæ corporis & animæ vnionem attinent mente ſolâ obſcurè tantum innoteſcunt imo & mente imaginationi coniuncta, ſed ſenſibus manifeſtiſſimæ cognoſcuntur, quoniam illi qui nunquam Philoſophantur, ſoliſque ſuis ſenſibus vtuntur, corpus ab anima moueri corpuſque in animam agere non ambigunt ſed vtrumque tanquam rem ſolam perpendunt, id eſt eorum vnionem mente capiunt, duarum enim rerum nexum concipere eſt eas tanquam rem ſolam concipere, & cogitationes Metaphyſicæ quæ puram occupant mentem, ad animæ notionem nobis familiarem reddendam vtiles ſunt, ſtudiumque Matheſeos quod imaginationem noſtram figurarum & motuum conſideratione aperire

aperire solet. Nobis notionum corporis, optimè distinctarum efformandi facultatem acquirit, tandem vitæ vsu, solitarumque confabulationum, & rerum quæ imaginationem occupant abstinentia earumq; meditationis ac studij, corporis ac animæ vnio concipitur. Metuo ferè ne E.T me hic seriò non loqui existimet sed hoc reuerentiæ ei debitæ in qua nunquam peccare decreui repugnaret, veréque affirmare possum normam præcipuam à me semper in cognitionibus meis obseruatam, fuisse, quod paucissimas horas quotidie circa cogitationes imaginationem meam exercentes adhibui, paucasque quotannis pro iis quæ mentem solam exercent, residuum enim sensuum recreationi animique quieti concessi; & omnes serias confabulationes inter imaginationis exercitia & quidquid attentionem nostram expetit, repono ideoque villulam petij, licet enim in Vrbe omnium celeberrima tot otij horas, quot iam studij habere potuissem, non tamen eas adeo vtilè post animi mei ob vitæ negotia fatigationem insumere valuissem. Quod E.T. scribere audeo, vt asseram illi quod non mediocriter miror quomodo inter negotia nunquam iis qui Clara stirpe ac ingenio pollent deficientia, tempus habere potuerit vt meditationibus quæ ad distinctionem inter animam & corpus intercedentem cognoscendam requiruntur incumberet. Sed existimaui has Meditationes quæ minorem quam cogitationes attentionem postulant ei maiorem obscuritatem in notione quam de earum vnione habemus dedisse, impossibile enim videtur, quod humanum ingenium separatim eodemque tempore distinctionem inter animam & corpus eorumque vnionem capere possit, quoniam ad hæc tanquam vnica res, simul vero tanquam binæ, quod sibi aduersatur, concipi debent. Ideoque supponendo, E.T. ra-

tiones quibus animæ & corporis diſtinctio comprobatur in animo ſuo præſentes habuiſſe, cumque nollem vt eas reiiceret vt vniones quas ſemper quilibet in ſemet abſq; vlla Philoſophia experitur ſibi effingeret ſciretque vnicum hominem corpus & cogitationem ſimul habere quæ ita ſe habent vt hæc cogitatio corpus mouere & accidentia quæ ei contingunt percipere poſſit. Grauitatis ſimilitudine antea aliarumque qualitatum quas corporibus quibuſdam vnitas eſſe exiſtimamus eodem pacto quo cogitatio cum noſtro vnita eſt vſus ſum, neque curaui an ſimilitudo hæc in hoc titubaret quod qualitates illæ non reales ſint vt cenſentur, quoniam vidi E. T. animam eſſe ſubſtantiam à corpore planè ſeparatam tenuiſſe, ſed cum E. T. facilius eſſe cenſeat, materiam intentionemque animæ tribuere quam potentiam corpus mouendi vel ab eo abſque materia, moueri, optarim vt hanc extenſionem ac materiam, animæ concedere velit; hoc enim idem eſt ac ſi eam corpori vnitam concipiamus, cumque hoc probè apud teipſam conceperis & in temet experta fueris, facillimum erit tibi per pendere Materiam quam huic cogitationi tribueras, ipſiſſimam eſſe cogitationem, extenſionemque illius Materiæ aliam ab extenſione illius cogitationis naturam ſortitam eſſe; hic enim prima ad certum locum determinata eſt à quò omnem aliam excludit extenſionem quod non in ſecunda reperies, ſicque E. T. non minus facilè ad diſtinctionis animæ à corpore notitiam licet eorum vnionem conceperit deueniet. Tandem, cumque valdè neceſſarium eſſe autumem ſemel in vita Metaphyſica principia intellexiſſe cum ea ſint à quibus Dei, animæquæ noſtræ notitiam depromimus, neceſſarium etiam cenſeo mentem in eorum Meditatione occupare cum circa functiones imaginationis ac ſenſuum occupari

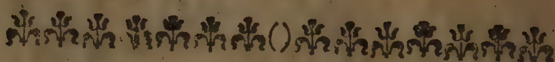
cum eadem facilitate valeret, ſed melius eſt, ſi contenti ſimus, memoriæ fideique noſtris concluſiones ſemel elicitas committamus, deinde tempus reſiduum ſtudio, cogitationibuſque, in quibus mens cum imaginatione ac ſenſibus agunt. Maximus E. T. obſequia præſtandi ardor quo flagro efficit vt libertatem meam ei non ingratam fore ſperare auſus fuerim, meque hic ad maiorem enarrationem faciendam impuliſſet, in qua nunc omnes difficultates auferre propoſitæ quæſtionis enodare conatus fuiſſem, ſed importunum nuntium iamjam mihi delatum, quo à magiſtratu Trajecti compellor vt quæ aduerſus vnum ex ſuis Paſtoribus ſcripſi comprebem licet homo ſit à quo indigniſſimis calumniis denigratus fui, cumque quæ in iuſta Apologia mea conſcripſi cunctis innoteſcat, coronidem huic Epiſtolæ imponere me inuitò cogit, vt videam quo pacto me breui ab illis litigationibus extricare poſſim, ſum

SERENISSIMA PRINCEPS,

Excellentiæ Tuæ,

Humillimus & obſequentiſſimus ſeruus.

DESCARTES.

Diploma Regium.

CAVTVM est Diplomate Regio anni 1653. 10. Nouembris ne quis Vitas Philosophorum quorundam à PETRO BORELLO Medico Regio, compositas in lucem edat, conjunctim vel separatim post quinquennium à singulis editionibus, ne graues pœnas in eo enarratas incurrat. Et DICTVS BORELLVS, ius suum IOHANNI BILLAINE, & MATHVRINO DVPVIS, Bibliopolis Parisiensibus concessit, pro prima VITÆ CARTESIJ Editione.

Errata hæc corrige.

Pag. ~~5. lin. 10. pro remoratus, lege detentus. p. 7. l. 18. leg. cum nil.~~ p. 9. l. 9. dele, eorum. p. 9. l. 2. pro, Iesuitæ, lege, Patres Doctrinæ Christianæ, ~~p. 29. l.~~ 7. lege ~~sputum. p. 41. l. 2. lege opponam.~~